Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXIII. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 28, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., petek, 1. avgusta (August 1), 1930. Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 180

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Preiskava o "rdeči zaroti" v Chicagu končana

Kongresni komitej, ki preiskuje "rdečo nevarnost" je na svoji zadnji seji dobil nekaj grenkih od predsednika Unije za civilne svobodščine, ki je izjavil, da so razne patriotične organizacije raketirskega značaja

Chicago. — (F. P.) — Ob zaključku prozaičnega zasedanja Fishevega preiskovalnega komiteja v Chicagu, ki je bil precej razburljiv, se je predsedniku Unije za civilne svobodščine v Chicagu Arthur Fisherju ponudila prilika, na katero je dolgo čakal. Ko je bil poklican pred komitej, je izjavil, da so gotove patriotične organizacije zbirališče raketirjev. Predsednik komiteja Fish je nato skušal odgoditi zaslišanje, kar pa se mu ni posrečilo in neki "patriot", ki se je čutil prizadetega, je protestiral, češ, da ta obdolžitev ni resnična in utemeljena.

Preiskava "rdečega" komiteja v Chicagu je imela namen zbrati vsakovrstne obtožbe proti liberalcem in radikalcem, ne da bi istim dali priliko zagovarjanja in žanikanja neutemeljenih obdolžitev. Toda Fisher je končno dosegel, da je prišel pred komitej kot prostovoljna priča ter je spravil v zapiske vse, kar je hotel spraviti tja, čeprav so mu člani komiteja, posebno Nelson iz Maine, srdito nasprotovali. Nelson je nekajkrat skočil na noge, ko je Fisher postajal čedalje bolj zmagovit, toda komitej je odločil, da Fisher lahko nadaljuje — kar je Nelson skušal preprečiti — in razjarjeni kongresnik se je vsedel na svoj sedež, očividno zelo jezen, ker se mu njegova namera ni posrečila.

Fisher je pojasnil komiteju, da kadarkoli je policija dovolila radikalnim delavcem njihove shode ali demonstracije, mi bilo nikdar nobenih rabuk in da se v takih slučajih komunistični demonstratorji mirno razidejo; nasprotno pa da pride do nemirov vselej, kadar policija krati delavcem njihove tradicionalne civilne svobodščine, katere jim jamči zvezna ustava. Predno pa je mogel to dodobra pojasniti, se je moral podvreči izpraševanju od strani kongresnika Nelsona, ki je začel stikati po njegovem rekordu iz dobe zadnje vojne. Vprašal ga je glede njegovega obiska v Sovjetsko unijo, kamor je bil poslan kot tehnični ekspert in glede njegove debate s Scott Nearingom, v kateri je slednji zagovarjal stališče komunizma napram imperializmu, dočim je Fisher argumentiral proti.

Nato je komitelj dovolil Fisherju pet minut za njegovo izjavo. Koncem tretje minute, ko je baš obtoževal policijo raznih protizakonitih aktivnosti in izjavil, da je za to odgovoren deloma tudi Harry Jung, pa je predsednik komiteja Fish v razburjenju zaključil sejo, čeprav ga je kongresnik Bachman opozarjal, da bo Fisherjeva izjava končana v dveh minutah. Fisher je prav tedaj izjavil: "Ta protipostavna policijska aktivnost je inspirirana deloma po raznih organizacijah, katerih ne morem imenovati, ki vodijo raketirstvo za pridobivanje potrebnih fondov." Tedaj je skočil na noge Jung ter ogorčeno zanikal, da bi bila njegova organizacija raketirska, dasiravno Fisher ni imenoval direktno iste, niti nobene druge. To je navzoče zelo presenetilo, ker je izgledalo, da mož nima čiste vesti in da se čuti prizadetega vsled Fisherjevih obdolžitev. Jungov poklic je nabiranje stavkokazov in nadziranje špionov za Natl. Clay Products Assn.

Policijski poročnik Mike Mills od čikaškega "rdečega" policijskega oddelka pa je povedal komiteju, da so komunisti posebno aktivni v slabih časih kakršni so sedanji. On je tudi "informiral" komitej, da so vsi ljudje v Rusiji sužnji in "da vsak otrok, čim je spočet," kar pomeni devet mesecev pred rojstvom, postane "državna lastnina". Pohvalil pa je Ameriško del. fedreacijo kot "zelo patriotično organizacijo, katera nasprotuje komunizmu". Na koncu pa je priznal, da so morali izmed 313 aretirancev, katere je nalovil "rdeči skvad", izpustiti 201, ker ni bilo proti njim nobenih dokazov, 63 jih čaka na sodbo in obsojenih je bilo samo 49.

Foster obtožen zveze z merilci reporterja

Policaj Ruthy ga je identificiral za moškega, ki je pobegnil iz podzemskega hodnika, kjer je bil Lingle umorjen

Chicago, 31. jul. — Dramatična scena, v kateri je policaj Anthony Ruthy pozitivno identificiral Frank Fosterja za moškega, ki je pobegnil iz podzemskega hodnika po umoru "Jake" Lingla, Tribuninega reporterja, se je včeraj odigrala na sodišču.

Foster je bil pripeljan v sodnijsko dvorano na predlog njegovih zagovornikov, ki so skušali izposlovati, da se ga izpusti iz zapora pod varščino. Izjava policaja je presenetila Fosterjeve zagovornike ter so jo skušali ovreči, toda Ruthy je vztrajal pri svoji trditvi.

Sodnik Daniel P. Trude je potem določil, da se obravnava proti Fosterju otvori 9. septembra in odklonil peticijo zagovornikov, da se Fosterja izpusti iz zapora pod varščino.

Mirovna pogajanja z indijskimi voditelji

Akcija za oprostitev voditeljev civilne nepokorščine, ki se nahajajo v zaporu

Bombaj, 31. jul. — Dosedanja pogajanja med indijskimi voditelji in britskimi avtoritetami so bila deloma uspešna in dajejo upanje za končanje kampanje civilne nepokorščine, ki jo je pričel Gandhi. Vprašanje, ki ga je zastavil Neville Chamberlain v angleškem parlamentu, če se morejo voditelji kampanje civilne nepokorščine udeležiti konference v Londonu, ki se otvori meseca oktobra in bo razpravljala o situaciji v Indiji, je prineslo nove komplikacije. Če se bo angleška vlada izrekla proti njim, potem pomeni, da Mahatma Gandhi in trije drugi predsedniki Narodnega indijskega kongresa, se ne bodo mogli udeležiti konfefence.

Gotovo je, da se nacionalisti, ki so bojkotirali poročilo Simonove komisije ne bodo udeležili konference v Londonu, če ne bo angleška vlada pristala na koncesije.

Mirovna delegata Tej Sapru in Jayakar, ki sta obiskala Gandhija v zaporu, zahtevata konferenco vseh indijskih voditeljev z Gandhijem, na kateri naj bi se razpravljalo o nadaljnih korakih za izravnanje nesoglasij, predno se otvori konferenca v Londonu. Zahteva je bila naslovljena na indijskega podkralja Irwina, ki bo podal svojo izjavo v prihodnjih par dneh.

Bankir aretiran radi poneverbe

Gallion, O., 31. jul. — Predsednik Citizens' National banke J. E. Casey je bil včeraj aretiral na obtožbo, da je poneveril $200,000 in večje število vrednostnih papirjev.

SODNIK OBSTRELIL SINA SVOJEGA TEKMECA

Wilburton, Okla., 31. jul. — J. W. Callahan, okrajni sodnik, je bil včeraj aretiran, ker je streljal na osemnajst let starega Frank Briggsa, sina Claude Briggsa, ki je bil Callahanov protikandidat za mesto državnega senatorja in ga je porazil pri volitvah. Policija je odpeljala Callahana iz mesta, ker se je bala ljudi, ki so mu zagrozili z nasilji radi napada. Mladi Briggs je bil odveden v bolnišnico in njegovo stanje je kritično.

Henry Ford je brezsrčen dobičkar

Tako pravi urednik delavskega časopisa, ki ga dobro pozna. Ford zapreka bodočemu blagostanju dežele

Lansing, Mich. — (F. P.) — Dennis Batt, urednik lista Lansing Industrial News, pravi, da je Henry Ford, v katerem mnogi vidijo nekakega dobrotnika delavcev, tiran najslabše vrste, lažen filantrop in brezsrčen dobičkar. Batt, kateremu so razmere v industriji dobro poznane, pravi:

"Večina Amerikancev si je zadnja leta ustvarila povsem napačno sliko o avtomobilskem magnatu, v katerem so videli nesebičnega delodajalca, ki prebdi vse noči, premišljujoč na kakšen način bi najlažje pomagal svojim delavcem ter jim pripomogel do boljše eksistence. Resnica je, da se je Ford v zadnjih letih izkazal za zelo ozkosrčnega in sebičnega delodajalca, kateremu so pri srcu predvsem in vedno le njegove osebne koristi.

"Vsako izboljšanje delovnih pogojev v njegovih avto tovarnah je bilo hladno preračunano in je bilo prav za prav samo oglašanje, od katerega je imel koristi samo on, dočim niso delavci prav nič pridobili. Nasprotno, prišli so izpod dežja pod kap, ker je Ford na eni strani navidezno izboljševal delovne pogoje v svojim tovarnah, dočim jih je na drugi strani poslabšal s tem, da je upeljal priganjaške metode, kar je bilo vzrok, da so vse izboljšave izgubile sploh vsako vrednost. Dejstvo je, da je Ford industrijski tiran brez primere v ameriškem bizniškem svetu, ki je notoričen vsled svojih tiranov.

"Ford je lani na Hooverjevi konferenci obljubil povišanje mezd svojim delavcem, česar pa ni mislil izvršiti in edini namen te njegove izjave je bil izključno oglaševalnega značaja. Ko se je vrnil iz Washingtona, je celo znižal plače s tem, da je uvedel v velikem delu svojih obratov kontraktno delo, kar je pomenilo drastično mezdno redukcijo.

"Filantrop Ford je verjetno eden največjih oglaševalnih sleparjev, kar se jih je kdaj rodilo v tej deželi. In Ford je vse prej kot ljudski dobrotnik, za kakršnega se skuša predstaviti in resnica je, da je baš on na poti blagostanju dežele v bodočnosti."

Pridigarji bodo živeli na račun delavcev

Durham, N. C. — Denar, izžet iz potnih srag belih in zamorskih delavcev Duke tobačnih družb se bo uporabljal tudi za vzdrževanje 58 pridigarjev v podeželskih okrajih Severne Karoline. Duke interesi so namreč ustanovili poseben fond-denar, ki gre v ta fond je seveda delavski — iz katerega se bo podpiralo te pridigarje.

Velike povodnji v Rusiji

Voda odnesla več kot tristo hiš; mnogo ljudi utonilo

Khiva, Uzbekistan, USSR, 31. jul. — Veliko število oseb je utonilo, mesta in vasi so pod vodo, ki je odnesla ali razdejala nad tristo hiš, ko je reka Amudara, ki je največja v azijatski Rusiji, prestopila bregove. V distriktu Kipčak je voda podrla jezove in poplavila več kot tisoč akrov rodovitnega polja. Več sto glav goveje živije je utonilo.

Karači, Indija, 31. jul. — Povodenj grozi z uničenjem mestu Šikarpuru, ki se nahaja v bližini reke Indus. Prestrašeni prebivalci beže v hribe, da si tako ohranijo golo življenje, ker so jim poplave uničile njihova stanovanja.

Ko je voda podrla jezove na reki Indus, se je razlila po dolini in poplavila vasi. Površina, ki meri več kot 150 štirjaških milj in se razteza med rekama Sind in Šikarpur, je pod vodo. Iz mesta Sokkura, ki šteje okrog 30,000 prebivalcev, so ljudje pobegnili na hribe. Železniška proga, ki vodi v to mesto, je pretrgana in ljudem grozi lakota, ker so razdrte tudi druge prometne zveze.

Dijaška revolta se širi

Uspeh, ki so ga dosegli dijaki v Boliviji, navdušil mladino v sosednih državah

La Paz, Bolivija, 31. jul. — Sodelovanje bolivijskih študentov pri revoluciji ki je prekucnila diktaturo dr. Hernande Silesa, je vplivalo na dijake v državah Čile in Peru, da so pričeli z agitacijo proti vladam, da ju strmoglavijo.

Revolucija v Boliviji je bila pravzaprav rezultat dijaških aktivnosti, ki so jih pričeli že l. 1927, ko so zahtevali od Silesove vlade, naj plača učitelje, ki niso prejeli svojega zaslužka več mesecev. Neki detektiv je ob tisti priliki ustrelil študenta, ki je govoril proti Silesovemu režimu. Nastali so izgredi, v katerih so bili še trije drugi dijaki ubiti in več ranjenih.

Dijaki so vsako leto uprizarjali velike demonstracije na dan obletnice umorov. Demonstracije so dosegle višek v prošlem juniju, ko se je uprlo vojaštvo diktatorju čim je izvedelo, da je policija postrelila več študentov, ki so se udeležili demonstracij. To je dalo povod revoluciji proti Silesu, katera je napravila konec njegovi diktaturi.

Uspeh, ki je bil dosežen v Boliviji, je navdušil študente v državi Čile in Peru. V Limu je prišlo do spopada med policijo in dijaki, v katerem je bilo ranjenih več oseb, ko je policija navalila na študente z golimi sabljami. Radi tega so oblasti prepovedale dijakom zborovanja in sestanke, ker se boje novih demonstracij in izgredov. Vse to kaže, da se bliža konec diktaturam ne samo v Boliviji, temveč tudi v drugih državah latinske Amerike.

PREPIR MED SOVJETI IN AMERIKO

Prepoved uvoza ruskega lesa v Združene države bo koristila Nemčiji

Berlin, 31. jul. — Grožnja ameriške vlade, da bo prepovedovala uvoz lesa iz Rusije, je vzbudila razne komentarje v nemških listih in ekonomskih krogih. Vprašanje, da so v sovjetskih gozdovih uposleni kaznjenci pri podiranju lesa, ki ga Sovjetska unija uvaža v Ameriko, kakor trdi ameriška vlada, ni napravilo nobenega razburjenja v Nemčiji. Sicer je znano, da delajo kaznjenci v nekaterih ruskih gozdovih, toda to število je tako nizko, da ne more producirati velike količine lesnih izdelkov, ki se pošiljajo v Ameriko in nekatere druge države.

Nemški tovarnarji so prepričani, če bo Amerika nadaljevala z započeto taktiko proti uvozu ruskega lesa, da bo to njim v korist. Gotova stvar je, da sovjetska vlada ne bo mirno gledala na početje Amerike, ki nastopa sovražno proti nji. Sovjeti potrošijo milijone dolarjev za nakup strojev in drugih produktov v Ameriki. Če bo slednja nadaljevala s svojo sovražno taktiko, bodo sovjeti prisiljeni naročevati svoje potrebščine v drugih državah, v prvi vrsti v Nemčiji in Angliji. Denar, ki se je dozdaj stekal v Ameriko, bo prihajal v Nemčijo in Anglijo, ki že dolgo časa želita, da se učvrstijo trgovski stiki z Rusijo.

Zadružna kolonija napreduje

Chicago.—George T. Pickett, glavni upravitelj kooperativne kolonije v Newllanu, La., ki se nahaja na turi skozi severne države, pripoveduje, da kolonija stalno napreduje v vseh ozirih. Kooperativa ima okrog 400 članov in lastuje 16,000 akrov zemlje, od katere je 1,000 akrov kultuvirane. Kolonija lastuje med drugim tudi svojo opekarno, parno žago in tiskarno. Lani je sprejela okrog 100 brezposelnih delavcev in Pickett išče sredstva za opremitev teh novih članov z orodjem in pohištvom. Kolonija izdaja tudi dva časopisa, na kar je Pickett zelo ponosen.

Komunistu grozi deportacija

New York-Mednarodna delavska obramba poroča, da sta trgovski zbornici v Norfolku in Portsmouthu določili svoto $4,000 za preiskavo aktivnosti Stephen Grahama, komunista ki mu grozi deportacija zaradi organiziranja mešanih zborovanj belih in zamorskih delavcev.

POROKE PADAJO, RAZPOROKE NARAŠČAJO

Chicago.—Thomas O. Wallace, klerk okrožnega sodišča, je podal poročilo, ki kaže, da je bilo v prošlih šestih mesecih izdanih 4,905 ločitvenih odlokov, kar je skoro 5% več kot v istem času prejšnjega leta. Število poročnih dovoljenj je v tej dobi padlo za 11% v primeri z istimi meseci l. 1929 in je bilo najnižje v prošlih petih letih.

Wallace tudi omenje, da se je veliko število ločitev izvršilo potom medsebojnega dogovora zakoncev in brez posredovanja odvetnikov.

Kitajski komunisti praznujejo zmago

Pet ameriških pomorščakov obstreljenih. Vladne čete se umaknile iz Čangse brez boja

Šangaj, 31. jul. — Pet ameriških pomorščakov je bilo včeraj ranjenih, ko so komunistične čete napadle ameriško bojno ladjo Palos, ko se je bližala mestu Čangsa. Bitka je trajala eno uro in poročilo govori, da je bilo ubitih več kot petdeset komunistov in veliko število ranjenih. Ameriški pomorščaki so streljali na komuniste s strojnimi puškami in jih končno pognali v beg.

Komunisti imajo popolno kontrolo nad Čangso, ki je glavno mesto province Hunan in so takoj po okupaciji proglasili sovjetsko republiko in organizirali svojo vlado.

Komunisti so pričeli s svojim destriktivnim delom v sredo zjutraj, ko so se vladne čete umaknile iz mesta in ga niso hotele braniti pred komunističnim navalom. Okupaciji je sledilo požiganje vladnih poslopij in ropanje.

Okrog 550 poslopij, lastnina inozemcev, je bilo razdejanih, med temi poslopje japonskega konzulata, japonska bolnišnica in več cerkva in misijonskih postaj, katere so zgradili Amerikanci.

Komunistično vojaštvo je oplenilo urade Standard in Texas oljnih družb, toda poslopij ni zažgalo. Skoro vsa poslopja, v katerih so imeli urade konzulati inozemskih držav, so bila oropana in požgana.

Več kot 200 inozemcev, med katerimi je 20 Amerikancev, je pobegnilo v Kuling in se nahajajo v veliki nevarnosti pred komunističnim vojaštvom, ki stalno prodira in osvaja pokrajine.

Eksplozija ubila dva delavca

Clarksburg, W. Va., 31. jul.— Dva delavca sta bila ubita, dvajajst drugih pa je bilo več ali manj ranjenih, ko je nastala eksplozija parnega kotla v tovarni Weirton Steel Co.

BRUTALNOST POLICIJE V FLINTU

Več delavcev, ki so se udeležili zadnje stavke avtnih delavcev v Flintu, neusmiljeno pretepenih; žrtve policijske sirovosti se nahajajo v bolnici

Flint, Mich. — (FP) — Osem avtnih delavcev, ki so pomagali voditi stavko avtnih delavcev v Fisher Body tovarnah avtnih delov, katera se je končala z neuspehom pred več tedni, je bilo odpeljanih v gozd več milj od tukaj, kjer so jih detektivi iz Flinta neusmiljeno pretepli, nato pa so jih pustili vse pretepene v gozdu, da si pomagajo kakor so vedeli in znali.

Več od teh pretepenih delavcev je bilo tako nevarno poškodovanih, da se še zdaj nahajajo v bolnišnicah pod zdravniško oskrbo. V več slučajih so morali vzeti X-ray fotografije, da so mogli dognati obseg poškodb, zadobljenih po udarcih z boksarji in količki, ki jih je rabila proti delavcem policija. Eden izmed dotičnih osmih delavcev je dobil zelo težke notranje poškodbe in je skozi več dni bruhal kri.

Unija za civilne svobodščine, ki želi napraviti konec temu policijskemu teroriziranju je vložila tožbo proti mestu Flint zaradi napadov mestne policije na mirne delavce in namerava vložiti tožbo tudi proti lokalnemu sodniku, ker je odklonil proceduro na podlagi "habeas corpus", katero so zahtevali zagovorniki nelegalno zaprtih voditeljev stavke.

Narodna unija avtnih delavcev pa je medtem začela z obširno kampanjo za organiziranje avtnih delavcev v Flintu, da se v bodoče preprečijo podobne neorganizirane stavke, kot je bila stavka avtnih delavcev v tem mestu. Uradniki unije sporočajo, da se je dozdaj priglasilo že dva tisoč delavcev. Poskus Ameriške delavske federacije, da ustanovi v Flintu svojo podružnico, se je izjalovil, čemur je kriva razdeljenost posameznih delavskih skupin v razne razrede. Delavci so mnenja, da bi jih to še bolj razdelilo in oslabilo.

Stavka je našla svoj odmev tudi v lokalni politiki. Demokratje skušajo pridobiti naklonjenost delavstva z zahtevo po svobodi govora, zborovanja, piketiranja in organiziranja. Proti obema starima političnima strankama pa je nastopila delavska stranka, ki je imenovala organizatorja avtnih delavcev Philip A. Raymonda svojim kandidatom za kongresnika v okraju Flint. Raymond, ki je obtožen kakega pol ducata raznih prestopkov, ki uključujejo nezakonito zborovanje in nagovarjanje na upor, se nahaja na prostem pod varščino.

Izredno zasedanje kanadskega parlamenta

Razpravljal bo o vprašanju brezposelnosti

Ottawa, Ontario, 31. jul. — Sklicanje parlamenta k izrednemu zasedanju bo prva naloga R. B. Bennetta, ki je porazil liberalno vlado, kateri je načeloval Mackenzie King, pri prošlih volitvah. Poslanci bodo razpravljali o vprašanju brezposelnosti, ki je občutna v Kanadi.

Bennett je bil včeraj v privatni konferenci z voditelji svoje stranke, s katerimi se je posvetoval glede imenovanja članov, ki bodo tvorili nov konservativni kabinet. Imena članov kabineta bodo objavljena v prihodnjih par dneh.

Premijer King je priznal poraz in izjavil, da bo podal ostavko, kakor hitro bo njegov naslednik sestavil svoj kabinet.

LETALSKI TEKMECI

Sedem izmed štirinajstih letalcev, ki so se udeležili letalske tekme v malih letalih iz New Yorka v Cincinnati, O.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicago) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za dobe leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:
PROSVETA
2657-59 South Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, na primer (June 30-30), pomeni rokovno dobo za naročeno prenumeracijo. Ko vam je v tem datumu poteklo naročnina. Naročnik je prosvetljen, da se vam list ne ustavi.

Izkoriščanje otrok

Načelnica zveznega otroškega biroja Grace Abbottova je pred kratkim podala svoje mnenje z ozirom na zaposlitev mladoletnih otrok v raznih industrijah. V novoangleških državah dela že na tisoče šoloobveznih otrok v zaduhlih tovarnah in skladiščih pri strojih in drugih mehaničnih napravah. Delati morajo dolge ure za sramotno nizko plačo. Podjetniki jih izkoriščajo kot se jim poljubi.

Abbottova je dejala, da otroško delo škoduje industriji in družbi ter da pomeni veliko potrato za oboje. Kajti delo zamori otroke v nežni dobi, zadržuje njihov telesni in mentalni razvoj, povzroča slabo zdravje in pomanjkanje odporne sile. Pri tem pa otroci trpe na izobrazbi, ki je ne morejo dobiti, če delajo v zaduhlih tovarnah. Otroci potrebujejo več prostosti, več svežega zraka, dobre hrane, razvedrila in uka ter telesne vaje.

Omenjena načelnica zveznega otroškega oddelka za delo je tudi izjavila, da delavec, ki začne delati v prezgodnji mladosti, se kmalu izčrpa in izgubi produktivno silo, kar pač pomeni breme za delodajalca in breme za družbo, ki na ta način — za profit samopašnežev — vzgaja raso slabičev. Teh bi ne bilo, če bi se ne vpregalo mladoletnih otrok v industrijska dela. Zdravniške preiskave so dognale, da je v New Yorku podvrženih do 30 odstotkov otrok bolezni, ki bi se je sicer otresli, a se jih drži, ker so prisiljeni opravljati delo v tovarnah. Tuberkuloza pomori dvakrat toliko dečkov med 15-19 letom, ki delajo v bombažni tovarni v Fall Riverju, kot pa kje drugje, kjer dečkom v teh letih ni treba delati v tovarnah. Dekliška umrljivost v isi starosti, ki delajo v tovarnah, je pa še višja.

Poročilo nadaljuje, da so otroci mnogo bolj izpostavljeni nesrečam v tovarnah kot odraščeni delavci, kajti prvi se ne znajo varovati. Otroško delo je direktno odgovorno za novo raso nemoralnih ljudi, ki so telesno in duševno pritlikavci, katerih je čedalje več v današnji družbi blaznega drvenja za veleprofitom, ne glede kako velike žrtve mora delovno ljudstvo doprinesti na altar kapitalističnega boga Moloha, kateremu kaj radi kade tudi patriotje ne samo velepodjetniki in zagovorniki privatnega obrata javnih produktov.

Znano je, da je svoječasno zvezno vrhovno sodišče podalo velikopotezno izjavo, češ, da zvezna vlada ne more preprečiti izrabljanja otroških moči v industrijah, ker ji "ustava ne dovoljuje." Znano je tudi, da marsikaj "ustava dovoljuje" izkoriščevalcem, ker jo vselej tolmačijo njim v prid. Vmes bodo vsekakor morali poseči volilci in izvoliti v postavodaje ljudi, ki se bodo brigali za resnično vzgojo otrok, ki bodo preprečili izkoriščanje otrok v industrijah in drugod ter se bodo resno zavzeli, da bo bodoča človeška družba slonela na zdravi podlagi: na zdravi izobrazbi, ki bo v splošno korist in ki bo preprečila vsako nadaljno izkoriščanje.

Milijoni odvisni od miloščin

Razni političarji se radi bahajo in govorančijo o "zadovoljnem in srečnem ameriškem ljudstvu, ki ne pozna revščine in skrbi." Dognano pa je dejstvo, da od sedem do osem milijonov Amerikancev živi od miloščin, nadaljnih dvanajst milijonov delavcev in njihovih otrok pa ni mnogo na boljšem, ker nimajo denarja, da bi si mogli privoščiti potrebnih živil. Tako namreč izjavlja zastopnik Am. delavske federacije E. F. McGrady, ki je prideljen zvezni zakonodajni zbornici. Zadevno poročilo je podal na konferenci neke poletne šole za industrijske delavke.

Najbolj očiten pojav revščine in propadanja vsled slabih delavskih razmer je opažati v tekstilnih okrajih na jugu, kjer najbolj izžemajo delavce severni kapitalisti, dostavlja McGrady. Tam še posebno izkoriščajo in zasužnjujo otroke, da delničarji tekstilnih družb vlečejo čimvečje dividende. Zadnja leta so se pojavile na jugu razne tovarne, kajti kapitalisti so si svesti, da jim tamkajšnje oblasti ne bodo delale sitnosi, da se ne bodo vmešavale ali preiskovale razmer v njihovih tovarnah. Da lažje odirajo delavske mase, jim zgrade cerkve ter jim pošiljejo pridigarje, ki so največji zagovorniki otroškega suženjstva in največja zapreka organiziranju delavstva na jugu.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

O obisku krasne dežele

Mulberry, Kans.

Manitou je krasno letovišče turistov, in je znano daleč na okrog po svoji mineralni vodi, ki ima okus sodavice. Iz Manitou drži železnica na Pikes Peak, to je takozvana "Cogroad". Druga znamenitost je železnica, ki je vleče vrv iz mesta Manitou na 9000 čevljev visok hrib, ki se imenuje Mt. Manitou. S tega hriba se nudi krasen razgled na vas Manitou in Colorado Springs.

Colorado Springs je zelo čedno mesto, z celo lepimi stavbami, katere posedujejo domačini, in tudi precej zunajnih bogataševposeduje tukaj svoje lepe vile, obkrožene z vsakovrstnimi cvetlicami in z lepim senčnatim drevjem. Od tukaj delajo izlete v razne kraje po Coloradu; mnogo bogatinov se tukaj naseli čez celo poletje, da uživajo sveži coloradski zrak in kar si njih srce poželi, ker imajo vsega v izobilju, pač druge skrbi nimajo kotto, kako bi več denarja zapravili. V mestu in bližini se nahajajo razni sanatoriji in bolnišnice za jetične. Tudi par ameriških organizacij lastuje svoje domove za jetične; ti so, kolikor je meni znano, Union Printing Home in Modern Woodmen Home.

Ti domovi so prav lepo urejeni za bolnike, ki še niso hudo bolni; imajo male hišice, ki so okoli in okoli odprte, da pride dovolj svežega zraka in svetlobe v izbe. Za bolnike v slabejšem položaju imajo pa izvrstno urejeno bolnišnico, katera se nahaja poleg omenjenih hišic. Okoli imajo vse zasajeno s cvetlicami in z lepim senčnatim drevjem.

Colorado Springa ima okoli 40,000 prebivalcev, in tu ima tudi SNPJ svojo postojanko, društvo št. 94. Sem slišal, da imajo rojaki tudi tukaj svoj Narodni dom, za kar jim čestitam. V mestu se tudi nahaja radio broadcasting postaja z imenom KFUM. Parkrat smo bili šli poslušat, ko so imeli oddajne programe, kar se nam je zelo dopadlo. Uradnik postaje je rekel da jih zelo veseli, da se ljudstvo zanima za njihove programe. Nam se je zelo dopadla pesem "Springtime in the Rockies" in "Cow Boy's Last Wish".

Neki dan sem po mestu hodil, kar zagledam plakat na nekem visokem drogu pribit; bil sem radoveden, če kdo poziva na revolucijo in podobno. Obstojim in čitam — o Help Yourself. Torej na tak način se nekdo z revnih ljudi norce brije. Na severni strani mesta se nahaja tovarna za zrakoplove, poleg nje pa airport in šola za zrakoplovce.

Dnevi so nam hitro potekali, ker smo vsaki dan nekaj novega videli. Parkrat smo tudi šli postrve lovit v gorske potoke, a jaz nisem imel sreče. Neki dan smo jih lovili tudi v jezeru severno od mesta, pa zopet nisem imel sreče. Slišal pa sem srake kričati (ki pa niso tako lepe kot v starem kraju). Hm, si mislim, bom pa srake šel lovit ko nimam sreče z ribami. Kar se podam proti omenjenem kraju, od koder je glas prihajal, in zagledam dve mlade srake na drevesu. Dasi sta že precej dobro znali svoje peruti uporabljati, sem kaj kmalu obe vlovil, čeravno sem jih moral po vodi loviti in sem bil skoro do pasu moker. In potem sem otroka poklical in sem ju njima pokazal, nakar sem obe kričavki na svobodo izpustil.

Dne 12. junija smo obiskali Cripple Creek, kjer se nahajajo rovi z zlato rudo. Videli smo v bližini mesta na tisoče malih luknj, kjer so zlato iskali. Ali malokdo je bil tako srečen, da ga je našel. Na hribu se nahaja velik rov, z imenom Gold King, kjer je bilo zlato prvič najdeno. Rov je globok 1000 čevljev, in za $1 vstopnine si ga lahko vsakdo od znotraj ogleda, na prostoru kjer rudarji delajo. Mi seveda nimamo toliko denarjev, da bi si bili ta luksus privoščili.

Ravno tisti dan smo se vozili skozi 11 mile Canyon po cesti U. S. No. 40, ki pelje zapadno od Colorado Springa proti Leadvilu. Vije se globoko med skalovjem ob reki La-Plata. Peljali smo se skozi tri tunele, ki pa seveda niso dolgi. Nekoč je tukaj bila železna kača, kar nam je pravil neki tamkajšnji rančar, ki stanuje precej vstran od omenjene ceste. Če bi slučajno kateri rojak prišel v Colorado Springa, mu priporočamo, naj le obišče te znamenite kraje, ker ne bo mu žal.

Dne 13. jun. smo obiskali Denver, 73 milj severno od Colorado Springa. Ogledali smo si veliki zverinjak, v katerem se nahajajo vsake vrste živali, in kakor po vseh zverinjakih, so tudi tam vsake vrste opice, o katerih pravijo, da so potomci naših davnih pradedov; je torej naravno, da smo jih obiskali. Ogledali smo si tudi državni kapitol, ki je nekaj zelo krasnega. Ker je bila isti dan huda vročina, jo kmalu nazaj proti naši kempi vredemo. Gredoč proti domu smo celo osebni vlak za pol ure zadaj pustili. Mogoče so kje za ice cream vstavili, no pa saj smo mi tudi.

Dne 14. jun. zv. nas pa rojak Anton Skodlar prijetno preseneti, nas je namreč vse skupaj povabil na njegovo birthday party. Pri obloženi mizi smo se zabavali pozno v noč, pa tudi na omenjeni amendment se nismo veliko ozirali. Torej lepa hvala, Tone in tvoja ljubezniva ženica. Ostanita še zdrava in vesela mnogo let.

Dne 15. jun. smo si ogledali velik gozd, ki se imenuje Black Forest; gozd je poraščen največ z borovci in se je krasno skozi voziti. Ker je bil že čas, da se vrnemo nazaj proti Kansasu, in sem omenil to mojemu bratu, nam on in njegova žena zabrunita in nas še ne pustita nikamor. On pravi: "Jutri rov ne obstaja, se bomo še peljali v Canon City; ti pa tudi ne boš nič v Kansasu zamudil ko si brez dela". Seveda sem mu z veseljem potrdil.

Frank Sikole.

(Konec prihodnjič.)

Z bojnega polja

Milwaukee, Wis. — V predzadnji izdaji Proletarca sem omenil nekoliko tukajšnji boj med gl. odborom JPZ Sloga in lastnikom Obzora, oziroma nekaterimi njegovimi pristaši. In glej ga zaka, takoj je tudi mene pograbil bojni vihar ter me vrgel v njih sredino, da bi me imel za tarčo.

Prva bomba, ki je bila izstreljena name mi je prinesla častni naslov "kaplana" in to brez vsega študiranja v črni šoli. Upam, da me "generalni štab" kmalu inštalira za župnika, da nas vsaj v tem oziru ne bo prekašal Sheboygan.

V predzadnji izdaji Stavtovevega šurnala čitam celo vrsto nasvetom, ki mi jih podaja sobr. John Verčnik, oziroma njegov šef; on piše:

"Tu smo člani bratske organizacije, v kateri mora vladati bratstvo in demokracija in gl. odbor je prvi, ki mora to upoštevati in dati drugim dober vzgled!"

Videti je, da je pisec mnenja, da morajo člani gl. odbora držati roke križem, kadar jih članstvo napada in kritizira.

Ko sem jaz zapisal, da naj gl. odbor porabi vsa sredstva, ki so mu na razpolago, da zopet vzpostavi mir in slogo med članstvom JPZ, sem s tem mislil ustavo in pravila, ki je obojim delo skupnega članstva in ne delo nekaterih radikalcev. Nadalje se sklicuje na pravila, katera vsem članom priznavajo enakopravnost. S tem se jaz strinjam in tako enakopravnost jamčijo pravila tudi gl. odboru, ampak ko so ga nekateri člani mogli napadati, pa istemu niso priznali niti toliko enakopravnosti, da bi co smel zagovarjati v svojstvu glasila.

Nadalje piše, da so društva št. 1, 11, 6 in 15 poslala protesto na gl. urad, toda gl. odbor je obtožil samo društvi št. 11 in 15, ostali dve društvi jo pa oprostil.

Ni mi znano vsebino omenjenih protestov, torej ne vem, kateri je bil pisan v mislu naše ustave in pravil.

Kolikor je meni znano, je gl. odbor obtožil društvi št. 11 in 15 pred gl. porotnim odborom radi inicijative, katero predlaganja odboru nepotrebna dejanja.

Ni moj namen zagovarjati gl. odbor niti katero omenjenih društev, vendar izjavljam, da inicijativa, poslana od društva št. 11 ni dala svobode gl. odboru kot jo predpisujejo pravila JPZ Sloga svojim članom.

Če je kateri izmed gl. odborников res zakrivil kaj poštenega, kot navaja iniciativa, bi se ga moralo najprej obtožiti in mu dati priliko za zagovor in šele potem, če bi se mu dokazala nepoštenost, bi bila iniciativa za odpoklic umestna. Torej je pač jasno, odkod prihaja diktatum, toliko obtožena v Obzoru!

Iniciativa se opira na stara pravila in sicer člen XXIV, točka 8 ter zahteva odpoklic celokupnega gl. odbora. Jaz ne vidim ničesar takega v omenjeni točki. Pač pa imamo točko za odpoklic celokupnega gl. odbora v novih pravilih in sicer člen XXXIV, točka 4. Res, čuden je velum, ki je pisal omenjeno iniciativo! Pa recimo, da bi omenjena iniciativa res dobila večino na splošnem glasovanju in celokupni gl. odbor bi bil zaveda s tem odpoklican. Sedaj bi pa želel, da sobr. J. Verčnik vprašaj svojega šefa, če misli on prevzeti vodstvo JPZ Sloga do tistega časa, dokler se ne izvoli nov odbor.

Če kdo želi, da bi bil gl. odbor odpoklican že pred redno konvencijo, mora apelirati na svoje društvo, da izda drugo inicijativo, katera bo zahtevala izredno konvencijo, ker le izredna konvencija more odpoklicati celokupni gl. odbor in izvoliti drugega, brez da bi nastala kaka nevarnost za organizacijo. Sicer sem pa prepričan, da bi članstvo dobro premislilo, predno bi glasovalo za izredno konvencijo in si s tem napotilo zopet dva ali tri tisoč dolarjev izdatkov.

Ker igra vprašanje zvezinega glasila važno vlogo v tem sporu, naj povprašam, ali je to vprašanje vredno tisoče dolarjev, ki bi šli iz zvezine blagajne za izred. konvencijo?

V omenjenem priporočilu na društvo čitam, da bi izred. konvencija bila končana v enem dnevu. Pač smešna trditev in rad bi poznal avtoriteto, ki bi določila delegaciji, koliko časa naj zboruje?

Taki in podobni argumenti, ki jih podaja v javnost om. sobrat ali njegov šef, nimajo nobene podlage. Nadalje piše: "Ali želimo imeti tak gl. odbor, ki bo delal v korist cele zveze in vsega članstva, ne pa tako, kakor želi sedanji odbor, kar je v glasilu cili zvezi!" Ne vem, koliko je piscu znana zvodovina naše Zveze, vendar mu povem, da obstoji JPZ Sloga že nad 20 let in v tem času si je nakopičila že precej tisočakov in čudno se mi vidi, da niso ti gl. odborniki, ki tako zapravljajo zvezine tisočake, to delo opravili že predno je njegov šef spioh sanjal, da obstoji JPZ Sloga!

Saj je vendar večina tega gl. odbora bila na krmilu te organizacije že od začetka? Pisec želi, naj mu podam nekaj dobrih nasvetov, ki bi bili koristni njemu in članstvu zveze. Tej želji rad ustrežem, saj dajati nasvete je čisto "kaplansko" delo in vi mene prištevate h kaplanom. Tukaj so nasveti:

1. Kadarkoli misliš, da se godi krivica tebi ali drugim članom JPZ Sloga od strani gl. odbora ali katerega drugega člana, ga takoj obtoži, zapomni si pa, da moraš VSAKO obtožbo tudi DOKAZATI!

2. Glej, da se bo obtožba strinjala z ustavo in pravili JPZ Sloge!

3. Kadarkoli boš občeval s svojim bratom, najsibo potom časopisa ali osebno, vedi da je prav toliko vreden kot si vreden ti!

Kdor se bo ravnal po teh nasvetih, bo delal v duhu bratstva in sloge.

Jos. Vidmar.

Piknik "Lilije"

Milwaukee, Wis. — Pravijo, da se mora na stara leta človek še marsikaj naučiti, zato tudi jaz s temle poskusim napraviti en dopis, ki je prvi v mojem življenju. Povedal bi rad, da bo društvo "Lilija" po več letih uprizorilo en čeden in vesel piknik. To bo v nedeljo 3. avgusta na Gazvodovi farmi, o kateri že vsi prav dobro vedo, kje je. Saj veste, da je bilo tam zbrano lansko leto polovico naše naselbine, ko je obdržavala org. Slovenski dom tam svoj piknik.

Kaj takega bi bilo seveda za nas malo grešno pričakovati, ali ker vemo, da ima društvo "Lilija" prav veliko svojih prijateljev in znancev, zato vse te prav vljudno vabimo, da nas obiščejo 3. avgusta. Ravnotako apeliramo na vsa naša sosedna prijateljska društva, da se spomnijo na nas. Ta bo dan poln veselja in zabave za stare in mlade. Slabi časi so res, to občutimo vsi, in prav zaradi tega potrebujemo tesnejših vezi. Snidimo se skupno in pozabimo za en dan vse zlo in nadloge. Člani društva "Lilija" so se že vedno polnoštevilno udeleževali svojih društvenih priredb, kakor tudi drugih društev. Povsod je članstvo tega društva številno zastopano. Zato z sigurnostjo pričakujemo lepe udeležbe. Posebno še, ker se je zadnje čase članstvo močno pomnožilo, ko se je pričelo sprejemati tudi ožnjene in ženske.

Zatorej se snidimo vsi skupaj, da se medsebojno pri "fletni" zabavi spoznamo od bližje, in pa da damo društveni blagajni malo priboljška. Naš cilj 3. avgusta naj bo Gazvodova farma.

Anton Malarich.

Odgovor Trunku

San Francisco, Cal. — Naj mi bo v Prosveti dovoljeno odgovoriti leadvillskemu Trunku, ki se je obregnil tudi ob mojo osebo v "pisanem polju". Povem mu, naj mene kar pri miru pusti, ker nisem tako zelena in tudi ne "sweet sixteen". Imam skoraj že pet križev na grbi in živim že v četrti državi. Tudi poznam politikaše in hinavce njegove vrste, ki tolčejo po delavskem ljudstvu.

Povem naj mu, da nam Grdina ni odprl nobenih oči; kar je on povedal, je šlo v eno uho, iz drugega pa ven. In ker se obreguje ob mesto zlatih vrat, naj mu povem, da smo Slovenci tukaj zadovoljni, ker nimamo takega nepridiprava med nami kot je on.

Zavijati hoče tudi o mojem dopisu, v katerem sem sporočila o Grdinovem shodu. Prikazati hoče, da jem jaz imenovala vero kot nekakšno coprnijo kljub temu, da jaz vere še v mislih nisem imela. Rekla sem le, da je bilo Grdinovo predvajanje coprnija. Mojega imena s tem itak ne bo omadeževal, ker me rojaki poznajo za pošteno in ne za slabo osebo. O tem se lahko prepriča, ako vpraša tukajšnjega rev. Turka, s katerim pa on ni vreden, da bi govoril, ker Turk je mož in ne hinavec kot je Trunk. Radi tega tudi pri nas uživa zaupanje.

Naj Trunku tudi naznanim, da verujem v Boga, hodim v cerkev in sem svoje otroke izšolala v katoliški šoli. Ne verujem pa v tisto, kar uči Trunk svoje podrepnike, ker imam preveč izkušenj iz Ely, Minn., kjer sem živela 13 let in tudi mnogo delala za cerkev. Tamošnji Slovenci mu tudi lahko povedo, da sem jaz več kot preveč tugajela tistemu pristu, ki je še danes tamkaj in sem ves svoj čas žrtvovala za cerkev in delala duhovni uslugo. Vse to je bilo "za božji lon". Torej nisem tako slaba oseba kot me on skuša prikazati.

A. Markovich.

TUDI "KRALJICA"

Peggy Hopkins, dotrotinja "Izvoljena lepota."

Novi parni kolosi

Zaradi splošne štednje, ki je danes parola skoro v vseh državah, se pojavljajo na železnicah vedno novi tekmeci parne lokomotive, ki zaradi svoje neekonomičnosti ni v skladu z varčevanjem in ne dopušča tolikšne pocenitve železniškega prometa, da bi železnice lahko tudi v bodoče mirno prenašale čedalje silnejšo konkurenco avtomobilov.

Države z gostim železniškim omrežjem porabijo prav bajne množine premoga za kurjenje lokomotiv. Na nemških državnih železnicah so ga n. pr. 1928 porabili 18 milijonov ton v vrednosti nad 4 milijarde dinarjev, kar pomeni rekord v Evropi. Zaradi tega ni čudno, da si baš v Nemčiji najbolj prizadevajo, kako bi racionalizirali železniški promet. Preizkusili so že vsakovrstne tipe motornih lokomotiv in čim bolj se te prilagajo praktičnim potrebam prometa, tem bolj si konstrukterji parnih lokomotiv prizadevajo, da bi tem strojem tudi v bodoče ohranili prvenstvo na železnicah. In ta prizadevanja niso ostala brezuspešna. Novi modeli in osnutki parnih lokomotiv kažejo napram starejšim tolikšne prednosti, da bodo še dokaj časa vzdržale konkurenco.

Nedavno so na nemških državnih železnicah uvrstili v promet dve novi lokomotivi, ki se prav izrazito ločita od dosedanjih po vnanjosti, še bolj pa notranjem ustroju.

Prva je brzovozna parna lokomotiva na turbinski pogon, ki so jo izdelale znane Kruppove delavnice v Essenu, druga pa batna lokomotiva, izdelek neke berlinske tovarne strojev, in je posebno zanimiva zaradi tega, ker se je pri njej prvikrat uporabil parni pritisk 100 do 120 atmosfer, okrog 200 do 230 funtov na kvadratni centimeter.

Po vnanjosti je Kruppova turbinska lokomotiva precej slična navadnim strojem. Cevni kotel za proizvajanje pare je ostal skoro neizpremenjen. Za pogon kolesja pa služijo namesto parnih valjev s sem in tja drsajočimi bati parne turbine, ki obratujejo mnogo bolj ekonomično. Značilno za turbinski pogon je namreč to, da se kinetična energija pare neposredno izpreminja v vrtečo se mehanično energijo, ki se prenaša s pomočjo predležja zobatih koles na gonilno kolesje.

Ko je para že opravila v turbini svoje delo, ne izpuhava na prosto kot pri batnih lokomotivah, marveč se v brezzračnih pósodah — kondenzatorjih — zopet zgosti v vodo. Energija, ki tiči v pari, se na ta način temeljiteje izkoristi, ker se vroča kondenzirana voda iznova potiska v kotel. Na ta način voda neprestano kroži, kar je tudi za parni kotel bolj ugodno, ker se v njem ne nabere toliko kotlovca in se stroški za snaženje zaradi tega znatno zmanjšajo. Vrhu tega se pa, če ni kotlovca, voda tudi hitreje segreje, ker tenka plast tega kamna ne ovira dostop toplote. Iz tega izvirajo prihranki na premogu in porabi pare, kar je bistvena prednost turbinskih lokomotiv. Nova Kruppova turbinska lokomotiva porabi skoro 40 odstotkov manj premoga kot starejši stroji enake moči. Sedaj prevaža ta stroj brze vlake na progi Hannover — Koeln. Največja brzina znaša 110 kilometrov na uro.

Za prevažanje brzih vlakov je namenjena tudi že omenjena batna lokomotiva na visoki parni pritisk. Pri tej so skušali doseči prihranke na ta način, da so povečali parni pritisk, ki znaša pri navadnih strojih 14 do 16 atmosfer, na 120 atmosfer. Para se segreva v posebne vrste kotlu na 500 stopinj Celzija, pri čemer se toplota mnogo temeljitejše izrabi. Tudi pri tej lokomotivi se prištedi za skoro 45 odstotkov vode in premoga v primeri s starejšimi modeli. Zaradi tega lahko vozi nova lokomotiva precej dolj časa, preden ji je treba iznova napolniti zalogovnik. Vrhu tega je pa tudi upravljanje stroja bolj preprosto, zanesljivejše in bolj ceneno.

Električne lokomotive z lastnimi centralami

Električni pogon se je doslej na železnicah povsod prav dobro obnesel, zlasti na progah, kjer morajo vlaki pogostoma postajati. Na periferijskih železnicah velikih mest, kjer imajo ponavadi vsi potniški vozovi lastne električne pogonske motorje, se zlasti prijetno občuti, da vlaki lahko zelo naglo speljejo in da z lahkoto zmagujejo strmine na progi, kar je bistvena prednost električnega pogona. Zaradi tega poskušajo v nekaterih državah uvesti električno tudi na takih železnicah, kjer se zaradi šibkega prometa popolna elektrifikacija proge z vsemi dragimi napravami ne izplača. Srečno rešitev vprašanja takih delnih elektrifikacij so našle Sulzerjeve tovarne v Švici. Za nekatere južnoameriške železnice so namreč konstruirali električne lokomotive, ki vozijo električne centrale kar seboj. V lokomotivi je dieselski motor, neposredno skopljen z električnim generatorjem za enakomerni tok. Agregat proizvaja za 1200 konjskih sil električnega toka, ki napaja posamezne motorje na osih lokomotive in potniških voz. Vsak motor vleče za 200 k. s. Vsak vlak peljeta dve lokomotivi, ena spredaj, druga zadaj in je tako urejeno, da strojevodja na spredaji lokomotivi avtomatično upravlja tudi stroj na koncu vlaka.

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

SLIKE S SOKOLSKEGA ZLETA V BEOGRADU

Beograd, začetkom julija 1930.

Ves mesec junij je bil Beograd v znamenju vsesokolskega zleta. Novi Sokol kraljevine Jugoslavije, ki je edino telovadno društvo v državi ter združuje v sebi bivše jugoslovanske Sokole ter Hrvatske Sokole deloma in ki je postala državna organizacija, katere vrhovni starešina je prestolonaslednik Peterček, je za mesec junij organizirala velik izlet Sokolov iz države ter Češke, Rumunije, sodelovala pa je tudi naša vojska—kar je dalo vsej prireditvi pravi značaj. Zadnje dni junija krog Vidovega dne so bili glavni sokolski dnevi: nastopali so odrasli Sokoli ter vojaštvo, gostje iz inozemstva in prvaki v telovadbi. Zdaj so se razšli na vse strani.

Prireditev se je vršila na novem, nalašč zgrajenem lesenem stadionu v Beogradu. Po razgovorih z raznimi, ki so sodelovali ali šli gledat ta zlet, je imela vsa prireditev svoje solnčne in senčne stvari. Stari sokolski delavci so mnenja, da je bila organizacija zleta nedorasla vsem nalogam, tujcem pa ni ugajalo postopanje varnostnih organov, ki so često — dasi je verjetno bilo mnogo opravka — nastopali preveč vneto. Tudi se opaža celo po časopisih, da so nekatere sokolske prvake zapostavljali.

Nekaj slik:

Star sokolski delavec, navdušen rodoljub iz Ljubljane, je šel na zlet kot gledalec s svojo ženo. Ko sta šla po ulici proti stadionu, sta mimogrede kupila za svojega fanta, ki je nastopal, nekaj kosov torte v slaščičarni. V lepem zavojčku je nosila gospa slaščice in ko sta prišla v gnečo pred stadionom, je gospod opazil, da se ga gospa nenadoma ne drži več. Ko se ozre in s težavo prerine skozi maso do žene, vidi, da baš detektiv mečka gospejin zavojček tort ter izprašuje, kaj ima v žepni torbici, naj pokaže in tako dalje. Ljudje gledajo in strmijo, ko je vendar gospa tako brez videza kake atentatorice.

Drugo: Po cestah stoji množica ljudi, ki čaka slavnostnega sprevoda in kralja, ki je na konju jahal v cerkev. Stali so na trotoarjih in ukazano je bilo, da nihče ne sme stopiti na cesto samo, marveč ostati le na trotoarjih. Zato so bili razpostavljeni na vsakih sto korakov žandarji, suhi, črni obrazi Srbov in Črnogorcev. Pa pride od nekod neki starček, kdove ali je sploh vedel, kaj se godi v mestu, in brškone bi bil moral storiti velik ovinek—pa jo kar lepo mahne s svojo sivo glavo na cesto in stopa na ono stran. Žandar ga zagleda, leti za njim, ki je že dospel skoro na drugi breg ceste, zgrabi starčka za suknjič na vratu ter ga vodi—nazaj na to stran. Pravijo in pripovedujejo —in to sami Sokoli—da so se ljudje zgražali nad tem in glasno godrnjali. In da je sploh bilo po mestu povsod samo "Prepovedano je stati tu . . ." itd. Neka gospa se je n. pr. umaknila s ceste, iz gneče pod neki obok. Brž prihiti stražnik: "Tu ni dovoljeno stati," in jo je tiral nazaj v gnečo.

Ljubljanski "Jugoslovan" poroča n. pr. sam o tem, kako da Štukelj, svetovni prvak v telovadbi, ki je odnesel zmago že na tolikih mednarodnih tekmah, ni dosegel to pot prvenstva. In "Jugoslovan" sam zapiše, da so sodniki pristransko sodili in da bi Štukelj zaslužil prvenstvo, da je vse vaje izvršil lepše kot srbski in češki Sokoli, a je bilo prvenstvo priznano drugim, ne pa Slovencu Štuklju itd.

Enako piše isti list o tekmi naraščaja v najbrži hoji. Sodniki so lepo dejali: "Ti nisi hodil, marveč tekel in zato nisi najhitrejši." Pisec pripominja, da sploh ne gre uprizarjati tekem v hoji, ker je sodnikom, zlasti še pristranskim, težko ločiti hojo od tekanja.

Ob blagajni pri vhodu v stadion je prišlo prav tako do sporov z vratarji radi vstopnine. Stari sokolski delavci, ki so se udeležili sokolskih zletov še v Avstriji in zdaj v Pragi, v Ljubljani itd. so za vse zlete izdali sokolski znak in ž njim si imel vstop na vse zletne prireditve. In tako je marsikdo z (za 20 Din kupljenim) znakom tega zleta mislil kar lepo vstopiti v stadion, a so ga vratarji zavrnili, češ, vstopnico. Ljudje so kazali na svoje znake, ki pa niso imeli veljavnost vstopnice. In potem so se taki stari idealni sokolski delavci prepirali pri blagajni in se sklicevali na svoje skušnje, češ mi smo pomagali organizirati zlete v Prago, Ljubljano itd., a nikjer ni bilo tako, da bi zletni znak sam ne bil že vstopnina. Pri tem je padla marsikatera pikra beseda na organizacijo tega zleta.

Vse to so opazke izrečene od Sokolov, udeležencev zleta, opazke, zapisane v časopisju in sokolskih glasnikih.

40-LETNICA KONZUMNEGA DRUŠTVA V MARIBORU

Velenakupna družba avstrijskih konzumnih društev z Dunaja

Maribor, začetkom julija.

V soboto 5. t. m. je Konzumno društvo v Mariboru slavilo svojo 40-letnico obstoja. Obenem je s tem izvršilo proslavo zadružnega dneva. Prireditev se je vršila na vrtu Ljudskega doma ob ogromni udeležbi zadružnikov, delavstva, zastopnikov raznih delavskih organizacij in zavodov. Tudi je poslala svojega zastopnika zadružnika in sodruga Bichla iz Leobna.

Slavnostnemu zborovanju je predsedoval Petejan, ki je otvoril zborovanje ter pozdravil vse prisotne, zlasti še one, ki so bili od nekdaj delavci Konzumnega društva. Še poprej pa je železničarska godba zaigrala uvodni komad, združeni pevski zbori pa so zapeli pevski pozdrav ter zadružno himno. Kot prvi je nastopil govornik Bichl, ki je pozdravil v imenu avstrijskih delavskih zadružnikov mariborske tovariše, ki so s svojim delom pripomogli do tako lepega jubileja svoji zadružni organizaciji ter čestital zlasti pijonirjem zadružništva.

Za Zvezo gospodarskih zadrug je sporočil pozdrave zadr. Cvetko Kristan, za Strokovno komisijo Mikec, za Svobodo Moretti, za Delavsko zbornico s. Kopač ter delegati raznih okoliških konzumnih društev.

Potem sta nastopila glavna govornika zadružnika Viljem Močnik in Viktor Grčar, ki sta očrtala razvoj in boje Konzumnega društva v vseh teh 40 letih. Iz njunih izvajanj je bilo posneti, da je bila ta doba polna krčev in težav, ki pa so jih zadružniki v zvestem in težkem delu vedno zmagovito zmagovali, zmagovali vse krize, širili zadružno misel in delo. V tem delu se je izkazala resnica starega zadružnega pregovora: Eden za vse, vsi za enega, in

O žena, ne reci več JAZ, reci MI,
JAZ spaja okove še huje,
MI jih drobi.

Zborovanje je s sklepnimi besedami zaključil zadr. Petejan, nakar se je na vrtu vršila prosta zabava. Sodelovala je železničarska godba ter delavski pevski zbori, ki so radevolje prišli proslavit jubilej delavskega društva, ki je v svojem 40-letnem življenju postalo žilavo in močno.

Na begu so ga prijeli in spoznali

Ljubljana, 12. julija 1930.

Litijski okrajni zapori so dobili čudnega gosta pred nekaj dnevi. V Zagorju so na postaji opazili, kako se je nekdo iztegnil iz tovornega vagona, da bi pogledal, katera postaja je to. Bil je slepi potnik, "švarc" se je peljal v tovornem vlaku proti Celju. Ko so ga opazili radi njegovega firbca, kje da je, so ga aretirali ter prepeljali v litijske zapore. Dejal je, da se piše Mario Pavešič ter da je iz Zagreba. Pa mu niso verjeli in pridržali v celici. Jetniški paznik pa je zaslišal ponoči neko škripanje in ropot iz celice novega gosta. Splazil se je k celici in nenadoma odklenil in odprl vrata. Aretirani slepi potnik se je pripravljal, da pobegne. Z železne postelje je odlomil železen drog ter z njim vrtal v steno, da bi naredil odprtino, skozi katero bi se splazil na streho in s strehe skočil v svobodo. Delal je zelo previdno, kakor le človek, ki ima prakso v tem ali pa je sila iznajdljiv: vse smeti in okruške a stene je sproti skrival v svojo slamnjačo v postelji. Če bi prišla kaka inspekcija, bi vsega tega niti ne opazila. V dveh nočeh bi pa že prevrtal. Ko je aretiranec spoznal, da je zasačen na delu, je navalil na paznika, ki pa se je nekako ubranil ter zaklenil vrata.

Aretiranec pa je razgrajal in razbijal v celici. Z verižico so ga potem ukrotili. Iz Zagreba pa so sporočili, da ne poznajo nobenega Maria Pavešica. Zato je sodnik znova zaslišal aretiranca, ki je potem izjavil, da je Stevo Labrovič, ki je že precejkrat zapisan v kazenskih spisih. Doma je nekje iz splitske okolice, kjer je izvršil nedavno požig. Splitsko sodišče ga je obsodilo na dva in pol leta, ki bi jih moral presedeti v mariborski kaznilnici. Tu je Labrovič našel družbino, ki se je takoj vnela za njegov načrt, pobegniti iz zaporov. Nekega dne jim je uspelo: po vrvi, zviti iz rjuh, so se spustili z okna na zemljo ter se razbežali. Labrovič se je potikal nekaj časa v mariborski okolici, potem pa se je skril v vagon nekega tovornega vlaka, ki je peljal proti Ljubljani. Namenjen je bil, da se 'švarc' prepelje k svojemu znancu v Celju, a je medpotoma zaspal ter se znašel nenadoma v Ljubljani. Tu je nekje 'dobil' denar za čepico in suknjič, potem pa se je spet 'vkrcal' na neki tovorni vlak ter se vozil z njim proti Celju. V Zagorju se je stegnil iz vagona, da bi prebral napis postaje, zagledali so ga in aretirali. Smolo je imel.

Obešenec zadel 10,000 Din. — V Žitkovcu v Srbiji se je 9. t. m. obesil šofer Najdan Milojkovič, ki je živel s svojo družino v veliki bedi. Iz obupa si je položil zanjko na vrat. Prihodnjega dne pa je bila njegova vdova obveščena, da je njen mož zadel v razredni loteriji 10,000 Din. — Časopisi pripominjajo, da bi bil moral šofer počakati le še en dan s svojo bedo, pa bi si ne jemal življenja. — Mi pa pripominjamo, da ni to lepo urejeno, da je treba za obupanca šele kaka loterija, kak srečen slučaj, da mu omili bedo. Saj je razen loterije še polno drugih ustanov in uradov, ki bi se morali brigati za obupance....

Za spomenik kralju Petru. — Današnje "Jutro" ima to-le notico: "Odbor za postavitev spomenika kralju Petru Osvoboditelju v Ljubljani je nabral doslej okrog 300,000 Din. Vse to so dali naši mali ljudje. Prispevkov za spomenik kralju Petru v Ljubljani pa še ni od banovine, ljubljanske občine, premožnih zasebnikov, velikih industrijskih podjetij, bank. Trdno smo prepričani, da bodo pokazali svojo ljubezen in spoštovanje do velikega kralja tudi ti krogi.... itd." — Bum.

Odkritje Cankarjevega spomenika z mašo. — Današnji "Jugoslovan" poroča iz Vrhnike: "Na zadnji seji odbora za postavitev Cankarjevega spomenika je bil v glavnem določen sledeči program: Na predvečer odkritja se bo vršila slavnostna akademija v Rokodelskem domu z govori, petjem in različnimi recitacijami. Drugi dan, v nedeljo 10. avgusta bo pa maša pri Sv. Trojici. Po maši bo odkrilo vrhniško županstvo spominsko ploščo na Cankarjevi rojstni hiši, nakar bo ves sprevod odšel na trg, kjer bodo slovesno odkrili spomenik. Slavnosten govor bo imel pisatelj F. S. Finžgar. Popoldne se pa vrši velika veselica na Lenaršičevem vrtu." — Po dolgih debatah bodo torej s pomočjo maše vendarle odkrili spomenik Namreč spomenik Cankarju....

V petek 11. t. m. se je vršila seja občinskega sveta Ljubljane. Razpravljali so o proračunu, se dajali radi elektrifikacije Slovenije, po vročih debatah o raznih zadevah, o Zou, elektrifikaciji, proračunu, i. t. d. so sporočili tudi Jadranski plovidbi sožalje radi poškodovanega parnika "Karagjorgja", del občinskega sveta (15) pa je poslal udanostno brzojavko predsedniku vlade, generalu Živkoviču.

Pojavi razkroja v sodobnih imperijih

Pogovor s H. G. Wellsom.

Zelo žalostno sliko je razvijal angleški romanopisec H. G. Wells, ki sem ga obiskal v njegovem stanovanju v St. Ermins Courtu. O čemerkoli sva govorila, katerekoli dežele sva se dotaknila, povsod je našel veliki pisatelj ene in iste mračne pojave: brezciljnost, preobljudenost in bodočnost, ki jo zastirajo temni oblaki.

Jasno solnce je napolnjevalo sobo, okna so bila široko odprta, v globini se je svetlikalo zeleno listje. Mogočno je pljuskalo londonsko velikomestno življenje v sobo. Povsod veselje do življenja, pogum in moč, samo midva sva stala v začaranem risu, odkoder se je odpiral na svet pogled, ki naju ni mogel navdati z navdušenjem.

Čestital sem Weljsu, ki mu je danes šestdeset let, k njegovemu zdravju, ki ga dela mlajšega, kakor je v resnici. Potem sva načela v razgovoru vprašanja vojne, povojne dobe, pojavilo se je Briandovo ime in že naju je zajel problem sodobnega svetovnopolitičnega položaja.

"Briandov načrt ima globok vzgojesloven, pedagoški pomen," je dejal Wells, "francoski minister je vendarle dal narodom novo idejo. Praktičnega učinka pa ta ideja najbrže ne bo imela."

Pripomnil sem, da je Radek v "Pravdi" pisal o Briandu: "Vsevropa pomeni v Briandovem jeziku Pan-versailles," nakar je Wells z nasmehom odvrnil: "Kako jadno, da lahko med seboj zbijamo tako duhovite šale!"

"In Anglija? Kaj lahko nudi Anglija namestu Briandovega načrta?"

"Trenutno ničesar!" je dejal Wells. "Anglija se suče brez načrta po političnem morju. V desetletjih po burski vojni je razodevala njena politika jasno tendenco: novi imperializem. Stranka, ki je sedaj na vladi, delavska stranka, pa ne zasleduje mednarodne politike v tem pomenu besede, čemur se vobče ni čuditi, ker je sestavljena iz raznih elementov: prepričani imperialisti Thomasovega kova, staromodni liberalci, kakor Snowden in par mednarodno mislečih mož."

"Recimo Maxton?" sem vprašal z nasmehom.

"Maxton je bolj ruskega kakor mednarodnega mišljenja. Končno so tudi težave, ki se danes pojavljajo in ki jih moramo premagati, silno velike. Angleži so bili v 19. stoletju izvoljeni otroci sreče. Danes niso več, a še ne vedo tega. Naša največja nesreča je pretres finančnega sistema sveta in žalostna okolnost, da sodobno človeštvo ne razpolaga z znanstvenim, na realnosti slonečim gospodarskim znanjem, ki bi mu pomagalo najti izhod iz tega kaosa. Finančna znanost, narodno gospodarstvo je velikanska zmeda nejasnosti, spekulacije imaginarnih vrednot. Nič realitet, nobenih iz natančnega opazovanja bioloških zakonov življenje izhajajočih realitet. Ko sem pisal "Outline of History", se je v meni polagoma zasidralo prepričanje, ki se je pozneje izkristaliziralo v jasnih mislih, da namreč velika rimska država ni propadla samo zaradi napadov barbarov, ampak v nemali meri tudi zaradi notranjih financielnih težav, ki so zadolžile vse družabne plasti. Ta razkroj so podpirali davki, dokler se ni slednjič pod finančnimi bremeni zrušilo vse ogrodje imperializma. Mučno je opazovati, kako se polagoma pojavljajo isti znaki razkroja v velikih svetovnih imperijih naše dobe. Celo v največji državni tvorbi sveta, ki se je presenetljivo hitro povzpela na visek moči, v Zedinjenih državah!

Ko je lani prišlo v Ameriki do velikega poloma na borzah, so zatrjevali, da gre samo za tako zvani "slump". Danes vidimo, da je imela velika kriza svoj izvor baš v toli opevani ameriški blaginji. Široke plasti ljudstva so zaradi sistema odplačevanja zašle v uničujoče dolgove in v Zedinjenih državah je zavladala silna brezposelnost. Število brezposelnih narašča še vedno v tem poveličevanem razcvitu blagostanja. Cene surovin, življenskih potrebščin in industrijskih izdelkov padajo od dne do dne, ljudje upajo zaman, da bi se razmere obrnile na bolje. Tudi če nastopi trenutno izboljšanje, pretresajo svet vedno nove krize. Približno isto sliko vidimo povsod po svetu.

Glede Francije se zdi, da je položaj ugodnejši, poglavito zaradi tega, ker je življenski standard francoskega prebivalstva nizek. Toda to je le vnanji videz, ki vara v marsikaterem pogledu. Francoski kmet se mora boriti z velikimi težavami ter ima jedva priložnost, da proda svoje vino, sadje in zelenjavo. Kolikrat sem videl, da je moj sosed v južni Franciji, kjer stoji v bližini Grassea moja hiša, prinesel zelenjavo domov, ker je ni mogel prodati na trgu."

"In sovjetska Rusija? Kaj se po vašem naziranju razvija tam?" sem vprašal.

"To so obžalovanja vredni ljudje!" je odvrnil Wells s sočutno kretnjo. Med dvema ekstremoma nihajo sem in tja — med filozofijo 18. stoletja in med moderno tehniko 20. stoletja. Sovjetska Rusija — Rousseau in Fordov avtomobil! Ali je vobče mogoče v deželi, ki ima za seboj celo vrsto napol dobrih letin, uničujoče suše in katastrofalne žetve, uganjati na podlagi moderne tehnike zgrajeno in temu odgovarjajoče poljedelstvo? Milijoni ljudi beračijo, nešteti tisoči pa stradajo. Zgodovina Rusije je nepretrgan neskončni beg pred šibo lakote."

Omenil sem nevarnost hitrega naraščajočega prebivalstva v Rusiji. Čeprav so zakonsko moralo sistematično izpodkopali in vzeli spolnemu življenju vso moralo, se v Rusiji poraja na milijone otrok. Rusija ima letno tri milijone več duš. Naraščanje prebivalstva je povprečno mnogo večje kakor v vsej ostali Evropi.

"Isti primer vidimo tudi v Indiji," je dejal Wells. "Velikanski prebitek prebivalstva, majhna intelektualna manjšina, katere akcijski program ni nič drugega kakor slaba imitacija evropskega nacionalizma. Nikjer voditeljev, nikjer ostro začrtane smernice, nobene znanstveno utemeljene gospodarske politike.

Tako zvana klasična narodna ekonomija 19. stoletja je docela izgubila svoj pomen in svojo veljavo. V luči moderne analitične psihologije se nam vidijo te samovoljne dedukcije, skolastične ostroumnosti in filozofska diakocepstva popolnoma srednjeveška. Polagoma pa se prikazuje zarja tudi v tej napol pravljični znanosti gospodarskega življenja. Američani so se vrgli z ognjevito marljivostjo na študij ekonomskih zakonov živali in rastlin. Ta nova biološko-philološka panoga gospodarske znanosti se imenuje "ekologija". Kadar se s to novo metodo posreči raziskati in najti notranje duševne in biološke zakone gospodarskega delovanja človeških plemen, potem nam bo zopet dana možnost, da bomo ustvarjali življenje človeštva z jasnim pogledom in sigurno sodbo."

ZBOROVANJE NUDISTOV

V prijazni kotlini blizu Frankfurta ob Meni se je zaključil prvi mednarodni kongres nasprotnikov obleke. To gibanje je nastalo šele po vojni, a ima pristaše po vsej Evropi. Na prvem mestu so Nemci, ki so poslali 75 odstotkov delegatov. Na drugem mestu je Francija s 15 moškimi in dvema ženskama. Nato sledijo: Avstrija, Anglija Holandska, Švica, Belgija, Češkoslovaška in Maroko. Mussolini je nasprotnik nagote. Italijanski delegat je prišel na skrivaj in kot zasebnik. Delegati so stanovali po šotorih in so morali biti na policijsko zahtevo oblečeni, kadar so zapustili svojo domnico. Na šotorih so vihrale skoro vse evropske zastave. Zadonel je gong, in sredi taborišča se je pričelo na travi mednarodno zborovanje. Predsednik v kopalnih hlačah je pozdravil navzoče in govorniki so hiteli na tribuno. Civilizacija je občutna tudi pri nagelih. Mnogi imajo naočnike. Iz žepov kopalnih hlač so štrleli svinčniki in beležnice. Nage strojepiske so naglo zapisovale govore, ki poveličujejo Rousseaujeve in Goethejeve nauke o naravnem življenju. Vse govore je prevajala v francoščino dama poliglotinja brez vsake obleke. Trak z napisom "tolmač" si je privezala okoli vrat. Iz poročil je razvidno, da štejejo nemške zveze "nudistov" do 25,000 članov ter imajo 10 listov. Nemški pristaši popolne nagote so nestrpni monarhisti in oboževalci starih pragermanskih časov. Ne morejo se sporazumeti s socialističnimi pristaši gibanja. Na Francoskem divja spor med "integralnimi", popolnoma slečenimi in "relativnimi" (v kopalnih oblekah) nudisti. Nagci so vsi za rastlinsko hrano, ki ozdravi po njihovem zatrjevanju tudi zastarele bolezni. Prepričani so, da bodo osvojili ves svet.

ODKOD JE SIFILIS?

Izvor sifilisa je eno najmanj pojasnjenih vprašanj. L. 1904. je Ivan Bloch, opirajoč se na podatke o velikih epidemijah te bolezni, izrekel domnevo, da so zanesli sifilis v dotlej neokuženo Evropo Kolumbovi vojaki-najemniki. Učenjak Kelsö Dohi je na tej podlagi (1923) razpletel misel, da se je iz Evrope razrosila bolezen najprej na Japonsko in Kitajsko za časa velikih podvigov evropskih pomorščakov v vzhodni Aziji. Nasprotno mnenje, namreč, da je bil sifilis razširjen v Evropi že pred Kolumbom, pa je skušal (1924) dokazati Gaston Vorberg. Prerekanju bo sedaj menda napravilo konec veliko delo Lorenza Michaelisa. Ta je dolgo let glede na znake sifilisa preiskoval človeške okostnjake iz staro egiptske, zgodnjo krščanske in celo kamenite dobe. Zbral je ogromen materijal po vsem svetu; v njegovi zbirki se nahajajo celo kosti zgodovinskega švedskega kralja Magnusa Ladulösa iz početka 16. stoletja. Vse kosti so vestno zbrusili za mikroskopske preiskave, ki so odkrile naslednja važna dejstva iz zgodovine sifilisa: Na posameznih človeških kosteh iz staro egiptske dobe, še bolj pa na onih, ki izvirajo iz velikih najdišč kamene dobe na Francoskem, so se pod drobnogledom pokazale vse izrazite sifilitične pretvorbe. — Sifilis je bil tedaj razširjen v Evropi že davno pred Kolumbom.

Zavarovanje proti brezposelnosti bo stalo milijone

New York. — Benjamin C. Marsh, tajnik Ljudske lobije, prerokuje, da bo zvezna vlada v prihodnjih petih letih prisiljena potrošiti do ene milijarde dolarjev letno za brezposelnostno zavarovanje in pristavil, da so težki časi neizogibni, dokler bo ostala večina narodnih dohodkov v žepih nekaterih tisočev posameznikov.

Povodenj v Indiji

Karači, Britska Indija, 30. jul. — Radi silnih deževnih nalivov je reka Indus poplavila okolico in 15,000 ljudi je zbežalo v bližnje hribe. Šikarpur, mesto s 50 tisoč prebivalci, je pod vodo. Škoda na razdejanih poslopij in imetju je ogromna.

Pekovska unija o Youngovi odločitvi

Pravi, da je Youngova odločitev v Mooneyjevem slučaju sramota za ameriško civilizacijo

Chicago. — (FP) — Bakers Journal, uradno glasilo unije pekovskih in slaščičarskih delavcev, imenuje odločitev kalifornijskega governerja Younga v Mooneyjevem slučaju, s katero je obema, Mooneyju in Billingsu, odrekel pomiloščenje, veliko sramoto za ameriško civilizacijo. Mooney in Billings se nahajata v ječi že 14 let obsojena na podlagi krivega pričevanja državnih prič, ki so ju obdolžile udeležbe pri znanem bombnem napadu v San Franciscu, pravi glasilo unije, dasi je vsem dobro znano, da sta popolnoma nedolžna.

"Vsi dokazi," pravi Journal, "ki govorijo v prid obtoženih in obsojenih delavskih voditeljev Mooneyja in Billingsa in ki jasno dokazujejo, da sta oba postala žrtvi kapitalistične zarote, so bili ignorirani po Youngu in vseh drugih, ki so imeli opraviti s tem slučajem, ker le-ti hočejo ostati zvesti zagovorniki kapitalističnih razrednih interesov in ne marajo, da bi pravica prišla do veljave. Mi se bomo odslej borili z ramo ob rami z ameriškim delavstvom proti kapitalistični nepravičnosti in ne bomo odnehali, dokler se ta velika krivica, ki se godi Mooneyju in Billingsu popravi."

Precejšnje število delavcev aretiranih v juniju

New York.—Mednarodni delavski obrambi se sporoča, da je bilo tekom meseca junija aretiranih 188 delavcev, izmed katerih je bilo 79 obsojenih skupno na 254 let, dva meseca in šest dni ječe. Vsi delavski dosmrtni kaznjenci se nahajajo v Kaliforniji. Med njimi so McNamara in M. A. Schmidt, ki sta bila obsojena za bombni napad na list Los Angelos Time in Tom Mooney in Warren K. Billings. V državi Washington pa se nahaja v ječi osem delavcev, ki so branili svojo dvorano v Centraliji pred ameriškimi legionarji; obsojeni so bili vsak na 20—25 let.

RAZNO

Alžirsko bogastvo. — Izkoriščanje neizmernih rudnih zakladov, ki jih premore Alžirija, se stalno razvija. Razen železa, cinka, svinca, bakra, raztoka (antimona), živega srebra, petroleja, lignita in živepla, vsebujejo tla te kolonije krom, mangan, arzenik, sol, fosfate in celo premog. Bodočnost Alžirije leži brez dvoma v izrabljanju podzemskih zalog, ki so med prvimi glede surovin za Francijo. Da se zadosti neprestano rastočemu razvoju izvoza, so se pristanišča opremila z napravami, ki se dan za dnem modernizirajo. V kratkem bodo mogli povsem zadostiti zahtevam večajočega se prospeha. L. 1928. se je izvozilo nad 766,000 ton fosfatov, 2,110,500 ton železne rude in 32,000 ton cinkove rude. Naposled javljajo statistike, da se v nedavno odkritih premogovnikih v Kenadsi, ki jih izkoriščajo državne železnice, izkopalo 21 tisoč ton ogljenja.

GRACIOZNOST PLAVALCEV

Pri angleških plavačev, ki so bazen imel nebo, bda bo napravil gracioznejši skok s 25 čevljev visokega odra v kopališču v Highgate Ponds, Anglija.

SREČANJE

(Za Prosveto napisal Ant. Adamič.)

Stane Černič je nestrpno stopical po postajališču pred Robbovim vodjakom in čakal, čakal. Kje je danes ta ljubljanski tramvaj? In za dvajset minut že odpelje dolenjski vlak! Imel je preko rame ogrtač, tesno zvit dežnik v levici in majhen črn kovčeg v desnici. Kdo ne bi takoj spoznal uradnika s kmetov! Venomer se je oziral na uro mestne hiše. Naposled je vendarle pricvilil tramvaj in pridrčal po Marijinem trgu, se ustavil ter se pomeknil preko mostu do križišča, kamor je prihitel tudi Černič. Sprevodnik ga je pomiril, da je do dolenjskega kolodvora še dovolj časa.

Sedemintridesetletni finančni komisar Černič je bil visok, slok, črnolas, bledikav človek priljudnega obraza z begajočimi, sinjimi očmi in z zlatim ščipalnikom. Obiskal je svojo bolno, že priletno mater, ker so mu bili sporočili, da je obolela. Po posetu je hodil od trgovine do trgovine in kupoval igrače za sinčka in hčerko: lesenega konjiča in avto na pero, sladkarije in usnja za obutev, vse, kakor mu je bilo naročeno. Ali je kaj pozabil? Premišljeval je, a se ni mogel domisliti. Tramvaj je drdral, poskakoval, navijal, pozvanjal, se ustavlja, on pa je zadaj s terase brezizrazno motril zaprašene, prazne izložbe in zastajajoče, na videz trdokorno v isto smer stremeče ljudi.

"Z Bogom, Ljubljana! Že precej časa me nisi videla, in upam, da te tudi jaz ne ugledam več, če Bog da in mati moja. O, ti sedaj še posebno in trikrat dolgočasno mesto! Po ulicah tavajo bledi otroci, vsake vrste ženske, upognjeni starci, trebušasti vojni liferanti. Vse drugo je pograbila vojna."

Pogledal je na uro; še sedem minut je manjkalo do vlaka. Zavili so na dolenjski most. In prav pred mostom so prehiteli mlado gospo, ki je vodila majhno dekletce za roko. Černič se je ozrl na gospo in se vidno zdrznil.

Ali ni to Ana? Nerodno se ji je poklonil in pozdravil. Gospa je živahno odzdravila in vidno zardela, potem pobledela. Tramvaj je zavil mimo Češnovarja, je urno kobalil proti dolenjskemu kolodvoru in prispel do smotra. Černič je vznemirjen, skoro nejevoljen stopil v železniški voz.

Koliko časa je že ni videl? Odkar je moral iz mesta na kmete. Osem ali deset let je že tega. Dolga doba in kratka! Prav malo se je izpremenila, in takoj jo je spoznal. Čul je že, da je omožena, in kakor se vidi, ima že otroke. Toda čemu jo je pozdravil? In čemu je odzdravila tudi ona? Črnič je globoko vzdihnil. — Je njen mož v vojski in je ona sedaj v zaveju pri starših? Prav gosposki je opravljena in njen otrok tudi. Nekdanja modistka! Černič je obstal in stopil k oknu; misli je siloma preokrenil na dom.

"Sinček Božo čaka, kaj mu prinesem iz mesta. Bog vedi, ali je usnje trpežno! Da, skoro bi bil pozabil, da je jutri komisija."

Vlak je drsel po ravnicah in mimo holmov. Somorni Krim se je počasi pomikal nazaj. Drdrali so skozi temo na svetlo, v bobnečo, neprodirno temo in spet v beli dan. Ustavili so se v Grosupljem. Večerilo se je. V restavranu se je nameril na znance. In tako je med vožnjo že skoro pozabil srečanja z Ano.

Drugega jutra je pripovedoval svoji ženi o obisku pri sestri, o trgovinah, o vožnji in vse še podrobneje ko snoči po prihodu. Ko se je spomnil srečanja z Ano, se je pogladil po laseh in umolknil.

Žena je vstala in se opravljala. Pazljivo jo je ogledoval. — "Glej, tudi Milka se ni izpremenila v teh letih! . . . Ali se je? Pač, obilnejša, bujnejša je." Po vsej resnici je težko dognati razliko, kajti tudi jabolko na veji je na oko ves mesec vedno enako in če ga gledaš od zore do mraka. Pa Černič ni slep. Ne, ne, tisto vitko, urno, živahno dekle, kot je bila nekdaj, Milka ni več. Od kdaj se ji je začrtala ta ostra poteza okoli usten? E, stara se. Kako je že bilo tedaj? Da, osvojil si jo je izlahka. Starši so bili presrčni in takoj so ju blagoslovili. Vse se je započelo in tudi končalo naravno, preprosto, brez sitnosti in brez romantike. Zdelo se mu je, da je obnebje vedno čisto, vedro in jasno. Če pa se je kljub dobri volji tu ali tam zasenčilo obzorje, je razmahnil takoj oblake. Skrbno je čuval zakonsko harmonijo. Prav zadovoljen je bil z ženo. — In če bi živela sedaj ona druga na njenem mestu? — Ne, te harmonije bi gotovo ne bilo. Morda pa vendar?

Zamišljen se je odpravil v pisarnico. Od žene se niti poslovil ni, otroka pa sta še spala.

Černič je živel v zmoti, kajti njegova žena je svoj zakon drugače pojmovala. Ko heroinja je živela poleg moža, ki je bil tiha, strasna, sanjava, a težko pogodljiva narava. Koliko žalosti in prikritih solza zaradi njega! Molčala je, kadar se je hvalisal, da je vzoren mož. Ni ga hotela žaliti, kajti ljubila ga je.

* * *

Danes je bil Černič v uradu nenavadno raztresen in zamišljen. Večkrat si je potegnil z dlanjo preko čela in oči. Njegove misli so se zapletale in razpletale v hipnem, živem sanjarjenju. Naposled se je s silo zatopil v delo. V zbrano komisijo zaupnih mož je zavrelo nekaj več živahnosti.

"Kaj pravite? Gospod Girman je tudi podpisal vojno posojilo? Veste, koliko? Gre namreč za obresti, ki so dohodek."

Vznesli so se. Ocenjevali so urod zemlje, tehtali mesarje, modronose krčmarje, skopuške mlinarje, orokovičene mešetarje in lesotrčce, različne dragoletnike, berače in poštenjake, vse povrsti. Gnetli so jih prav po črki in jih mozgali. Računali so in grizljali na svinčnikih, pričkali se in kadili. Komisar je večkrat pokazal s prstom na paragrafe, ki jih je imel prav vse zbrane pod svojimi komolci. Cenilci so zmajevali z glavami. — Kaj hudimana jih je klical, ko vse sam ve in še natančneje in točneje?

Zdajci je komisar umolknil in se zastrmel v kot sobe. Nobene ni več zinil. Možje so se spogledavali, komisar pa je zmetal spise na kup in se poslovil. Hitel je iz mesta na zrak, da si ohladi čelo. S sklonjeno glavo in brez namena je taval po poljskih stezah.

Opoldne ni doma nič govoril. Izročil je nedočakancema, Božu in Milenki, igrače, dečku konjička, Milenki nekaj vojnih bombonov, potem se je vrnil v pisarnico. V delu je pozabil vse in legal je že mrak na zemljo, ko je pospravil mizo in odšel domov. Večerja mu je slastno teknila. Prižgal si je cigareto in pritegnil malo, štiriletno Milenko k sebi.

(Dalje prihodnjič.)

Valentin Katajev:

MOJI ZALOŽNIKI

(Nekaj avtobiografskega.)

Ali je mogoč pisatelj brez čitatelja? Ni mogoč. Ali je mogoč čitatelj brez pisatelja? Ni. To je jasno. Po vsem tem je na prvi pogled vidno, da postane vprašanje o bivanju literature v navzočnosti pisatelja in čitatelja izredno enostavno in lahko. Pisatelj je napisal, čitatelj prečital, se namrdnil in konec besedi.

Pa ni tako. Zgoraj omenjene besede so še prav daleč od svojega konca.

Med pisateljem in čitateljem mora biti na vsak način mostiček, brez katerega niti pisatelj, niti čitatelj ne veljata nič. V javnem življenju se ta mostiček imenuje založnik.

Preden ima pisatelj čitatelje, mora imeti založnika. To je popolnoma jasno. Pa ne kakršnega koli, ampak dobrega. Vprav dobrega mora imeti. Laskavega, dobrotljivega in naivnega.

Jaz sem pisatelj in imam čitatelje. Iz tega sledi, da imam tudi založnike. In danes bi rad izpregovoril nekoliko toplih besedi o teh milih, nesebičnih, bolestno čuječih in v večini primerov globoko nesrečnih čudakih.

Mnogo sem jih že imel. Menim, da jih je bilo več kakor čitateljev. Vseh si niti zapomniti ne moreš. Vendar pa so se mi poedini za vse življenje vtisnili v spomin.

Št. 1. Založnik-ljubitelj.

Ta ima pet otrok, stanovanje, sestoječe iz štirih oseb, dva izvirnika Levitana in veliko kolekcijo avtografov. Služi v tobačnem trustu, ljubi praženje v ponvi in čita po obedu Wildea. Kaj ga je vzpodbudilo, da je stopil na to spolzko, opasnosti in izgub polno pot, ni znano.

Prišlo je kar samo od sebe. Nepričakovano. Sam pravi, da se je lotil tega posla pod vplivom nepremagljive ljubezni do literature.

Njegovo založništvo se imenuje "Nimfa". Zakaj tako, ni znano. Prišlo je kar samo od sebe. Nepričakovano.

Ta naivni čudak izdaja v prvi vrsti pesmi nekih drznih, pa zato nič bolj znanih mladih ljudi, ki se nazivajo "Post-neo-parnasci". Včasi pa prične na mah mrzlično nakupovati prozo za velik literarnoumetniški almanah.

Izdaj "Nimfe" nihče prav posebno rad ne kupuje, čeravno so tiskane na dragem papirju Verže v nakladi tisoč izvodov, od katerih je sedemdeset izvodov numeriranih, trideset pet jih je na japonskem papirju Tao-Kao in se sploh ne prodajajo, ostale pa so polne ugank, predgovorov, naslovov in exlibrisov, kar vse je delo najboljših umetnikov.

Založnik-ljubitelj kupuje rokopis dolgo in vneto. Najprej ga nosi v aktovki okoli znancev, ga pri čaju čita na glas in se posvetuje, da-li ga je vredno kupiti ali ne.

Če znanci rečejo, da je vredno, potem založnik težko vzdihuje in vam pošlje v priporočenem pismu veliko in gostobesedno poslanico, v kateri vas založništvo "Nimfa", ki se je seznanilo z vašo spoštovano povestjo, prosi, da se zaradi razgovorov javite tega in tega dne tja in tja. Sluteč dober zaslužek razburjeni sedete v kočijo in se odpeljete v "Nimfo". Založnik vas laskavo povprašuje o vaših delih, o starejših, namiguje na to, da ste, dokler bo on živ, preskrbljeni, vas opozori, da vaš slog nekoliko šepa in da slabo poznate zgodovino, vendar pa upa, da se boste sčasoma že popravili, ter vam da štirideset rubljev predujema.

Vi mu dolgo stiskate roko in prav zadovoljni s kupčijo hitite v pivnico k tovarišem. Štirideset rubljev seveda ni dosti, toda če upoštevate, da vas prepis Puškinove "Kapitanove hčerke" s strojem stane vsega skupaj deset rubljev, tedaj ostanete z velikodušnim založništvom "Nimfa" še vedno zadovoljni.

Založnik-ljubitelj se drži običajno od dveh mesecev do treh let, potem pa, popolnoma uničen in preziran od vse javnosti, odpotuje v Taškent, kjer postane zastopnik predilnice.

Št. 2. Založnik-strokovnjak.

Rdeča brada in podplute oči. Stanuje na Dmitrovki. Povečini izdaja "Trgovski adresar", vendar pa tudi beletristike ne odklanja. Pesmi in povesti zanj ne obstojajo. Zanj to "ni fakt". Trg zahteva romane. Zato kupuje romane.

"Ste prinesli roman?"

"Roman."

"Koliko ga je?"

"Dvanajst tiskovnih pol."

"Koliko hočete zanj?"

"Dvesto za polo."

"Osemdeset."

"Oprostite, to je vendar izviren roman.'"

"Kaj poveste! Vsi romani morajo biti izvirni. Kakšen roman pa je to, če ni izviren? Kdo ga bo pa kupil?"

"Toda, saj so tudi prevedeni romani."

"Prav malo je prevedenega. Slike so že prevodne, to vem. Skratka, sto za list."

To je njegova zadnja beseda. Več ne da. Če nočete, pa ni treba. Nesite svoj roman kam drugam, založnik-strokovnjak zavoljo tega ne bo propadel. On si bo že znal najti preveden in prav nič težje izviren roman, poln pustolovin, če ga pa ne najde, potem bo tudi vozni red našel svojega čitatelja.

Njegovo založništvo se imenuje "Apoteoza" ali "Gigant".

Št. 3. Idejni založnik.

Kaj on ljubi in kaj potrebuje, to ve sam vrag. Neznano! Katalog njegovega založništva se imenuje "Poizvedbe" in vsebuje cel kup najrazličnejših knjig.

Tu je "Popularni kruz anatomije" privatnega docenta Skeletova, "Vaške črtice" agronoma Udobrjagina, "Glasovi smrti"— drama v verzih Anatolije Niagarova, tretji zvezek zgodb in povesti nekega zagonetnega "Starega rojaka". Knjige so videti stare, pisane so z velikimi okornimi črkami na tankem sivem papirju in so neznansko drage.

Obračati se z rokopisi na "Poizvedbe" je skoraj brezupno početje. Idejni založnik vas povabi k sebi na dom v Presnjo, vas dobrodušno napoji z gostim čajem in prigrizkom, vam prečita daljšo povest "Starega rojaka" (to je njegov lastni pseudonim) ter vas potem dolgo vabi na kosilo, h kateremu bo prišel tudi njegov svak, privatni docent Skeletov, mož ženine sestre agronom Udobrjagin in njegov zet pesnik Anatolij Niagarov.

Zastran vašega rokopisa žalostno lomi roke in pravi, da je, žal, založniški načrt za bodoča štiri leta uprava že določila in da vaša knjiga ne more biti sprejeta.

Če pa ste posebno zainteresirani na tem, da vaša knjiga izide vprav v "Poizvedbah", potem obstoja za vas tudi izhod iz tega položaja. Oženiti se morate z njegovo drugo hčerko in prav nič vam ni treba dvomiti, da vas bo v tem primeru uprava uvrstila v ta zagonetni založniški načrt.

To je pa malo pretežko. Vrag naj vzame tako založništvo!....

Št. 4. Založnik-goljuf.

On stopi v vašo sobo s prijetno dišečo cigaro in s šampanjcem. Ponudi vam dvakrat toliko, kolikor vi zahtevate za list. S široko kretnjo roke vam v vašo beležnico nariše načrt dogovora za popolni zbornik vaših del, pograbi vse vaše rokopise, vam za slovo pove, da mora ostati ime založništva za zdaj še tajnost in da pridite po denar jutri okoli štirih ali pa malo pozneje.

Polni upanja tečete k dobrotljivemu založniku, ki drži ime svojega založništva v tajnosti in najdete pred njegovimi vrati ves cvet ruske literature. Pisatelji vas v zboru sprejmejo:

"Ali mogoče veste, kje je on?"

"Kakšen "on"?" prebledite vi.

Tedaj pa ves cvet skoči s stopnic in prične s pestmi razbijati po vratih. Vrata se zlahko odpro in jokav ženski glas pravi:

"Moj bog, kakšna kazen me je zadela! Saj sem vam že povedala, da je Magidovič danes odpotoval v Vinico...."

Po tem ostaja vsem izdati edino še izraz ogorčenja in s to izdajo se konča založniško delovanje tega zagonetnega založništva.—(Iz knjige "Ptički božji".— Prevedel B. Z.)

NAZNANILO.

Društvenim tajnikom in tajnicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spremembe naslovov članov in članic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopilih, črtanih in izobčenih članov naznaniti upravništvu Prosveta, da se lahko točno vredi imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošljete glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravništvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na naslov onto pripravljenih listnih vse naslove upravništvu Prosveta posebej. Pri vsaki spremembi naslova naj se vselej omeni stari in novi naslov. Upravništvo uljudno apelira, da društveni tajniki in tajnice to upoštevajo.—Philip Godina, upravitelj.

MODERNI CEZAR

Prihod nemškega rokoborca Max Schmelinga v domovino. Ob povratku iz Amerike je bil od ljudstva sprejet kot kak Cezar ali Napoleon.

Za kratek čas

Znameniti gledališki igralec Doering je delal svojemu zdravniku velike preglavice, ker ni hotel nikdar uživati zdravil. Vse prigovarjanje ni nič pomagalo— Doering je vedno odgovarjal: "Ne maram!"

Nekega dne pa je začel Doeringa želodec prav pošteno nagajati. Zvečer je pa moral nastopiti v igri, ki je zahtevala, da mora v zadnjem dejanju popiti čašo strupa. Doering je naprosil režiserja, naj mu nalijejo v čašo dobrega vina, da bodo gledalci videli, kako resnično uživa "strup".

Zvečer je Doering igral sijajno. Ko pa je v zadnjem dejanju prijel za čašo, da popije strup, je z grozo opazil, da se nahaja v čaši namesto zaželjenega in naročenega dobrega vina neka topla in medla pijača. Tu ni pomagalo nič: časo je moral izpiti, ali pa je bil ves večer skažen. Doering je pil in pil, a pil je tako redistično, kakor da res pije strup. Gledalci so ploskali, kakor še nikoli.

V čašo so namreč nalili dobri Doeringovi prijatelji na zdravnikovo prošnjo — odvajalni čaj!

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

IŠČEM ŽENSKO

Vdovec star 54 let, imam precej prihrankov in stalno delo. Imam tudi štiri otroke v starosti od 18 mesecev do 6 let. Želim dobiti žensko v starosti 40 do 50 let in brez otrok, v svrho, da bi skrbela za otroke; za plačo se dogovorimo. Sprejme se pa tudi, ako se sporazumemo, za ženitev. Pišite na naslov: OSKRBNICA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.—(Adv.)

Prvi zlati zob. — Menite, da je prvi zlati kotnjak nastal v Ameriki? Nikakor ne! Nemčija si lasti čast, da je poklonila trpečemu človeštvu prvi zlati meljač. L. 1563. je neki frkolin iz Helmstadta, Krištof Mueller, obvestil svoje učenike, da ima zlat zlob. Učeni možje so pričeli govoriti o čudežu in mladi Krištof je zaslovel ter oogatel. Toda jok, nekoč so se pokazale tri bele pike sredi zoba in ko se je ovojček obrabil, se je naravni zob pojavil v vsej svoji belini. Dečko je moral priznati sleparstvo. Ker pa si je z njim napravil denarja, so ga obsodili radi zlorabe zaupanja. Pri vsem tem pa je vendar nekak predhodnik obrtu, kateremu se morajo toliki Američani zahvaliti za svoje milijardarske čeljusti.

NA PRODAJ JE

hiša z 12 sobami (rooming house), vodna gorkota, poslopje je vse v dobrem stanju. Proda se poceni, ker mislim odpotovati v staro domovino. Oglasite se osebno ali pismeno na naslov: Jos. Ramshak, 460 Hanover st., Milwaukee, Wis.—(Adv.)

Na prodaj je

groceryska prodajalna v veliki slovenski naselbini. Lepa prilika za Slovenca ali Hrvata. Vzrok prodaje, ker mislim zapustiti naselbino. Več podrobnosti se izve lastniku, ako pridete osebno ali pri lastniku, ako pridete osebno ali pa pišite na naslov: J. Z., 426 S. 4th Street, Milwaukee, Wis. (Adv.)

NAROČITE SI DNEVNIK "PROSVETA"

Cenjeni brat (sestra) S. N. P. Jednote!

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani že plačajo pri asesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Mi prištejemo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi Vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena letu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	$6.00	Za Cleveland in Chicago je	$7.50
1 tednik in	4.90	1 tednik in	6.40
2 tednika in	3.50	2 tednika in	5.10
3 tednika in	2.40	3 tednika in	3.90

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vsakej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveta, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo zvišati datum za to vsoto naročniku.

Prosveta, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za Prosveto vsoto $.....

Ime ..... Čl. društva št. .....

Naslov .....

Mesto ..... Država .....

Nov naročnik ..... Star naročnik .....

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

Ime ..... Čl. društva št. .....

Ime ..... Čl. društva št. .....

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, uljudno delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA